

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Omistajaohjausjaoston raportti: hyvinvointialueen tytär- ja osakkuusyhteisöjen seuranta vuonna 2025

Vuosiraportti aluehallitukselle

Omistajaohjausjaosto 3.2.2026 - EHDOTUS

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
Johdanto	3
1 Omistajaohjauksen periaatteet	4
2 Toiminnallisten tavoitteiden seuranta koskeva raportointi	5
3 Tytär- ja osakkuusyhteisöjen sopimushallinta	7
4 Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelma	8
5 Omistajaohjausjaoston muut havainnot ja jaoston työn jatko	10
Liitteet	10

Johdanto

Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosäännön mukaan omistajaohjausjaoston tulee raportoida aluehallitukselle tytä- ja osakkuusyhteisöjen toiminnasta vuosittain.

Aluehallitus hyväksyi omistajastrategian kokouksessaan 10.10.2022 (§ 139). Strategian mukaisesti hyvinvointialue on jaotellut yhtiöomistukset seuraavaan kolmeen luokkaan niiden strategisen käyttötarkoituksen ja omistajan kehittämistavoitteiden mukaan: merkittävät, tarpeelliset ja hyödylliset yhtiöt.

Merkittävät yhtiöt tarjoavat hyvinvointialueelle tukipalveluita, joita se käyttää päivittäin tai lähes päivittäin. Tarpeelliset yhtiöt auttavat hyvinvointialuetta varmistamaan laajan palvelutarjonnan, joka tukee ydintoimintaa. Hyödyllisissä yhtiöissä hyvinvointialue on mukana sen vuoksi, että niiden omistaminen tarjoaa hyvinvointialueelle lisäarvoa, esimerkiksi sidosyksikköaseman. Tämän raportin painopiste on merkittävien in-house-yhtiöiden toiminnassa.

Omistajaohjausjaosto on 12.2.2025 (§ 11) päättänyt, mitkä yhtiöt ovat hyvinvointialueen toiminnan kannalta niin sanottuja merkittäviä yhtiöitä vuonna 2025. Päätöstä täydennettiin 26.8.2025 (§ 67) Selkämeren terveys Oy:llä. Merkittäväksi luokiteltuja yhtiöitä seurataan siten, että jaostolle esitellään niiden toimintaa ja taloudellista tilannetta neljännesvuosittain.

Seuraavat yhtiöt on luokiteltu merkittäviksi yhtiöiksi: 2M-IT, TT Botnia, Mico Botnia, Provina, TeeSe Botnia, Alerte, Fimlab, Stöd Botnia Tuki, Selkämeren terveys.

Tarpeellisiksi ja hyödyllisiksi luokiteltuja yhtiöitä seurataan vuosittaisilla raporteilla. Niiltä pyydetään raportit seuraavan toimintavuoden tammikuussa. Seuraavat yhtiöt on luokiteltu tarpeellisiksi yhtiöiksi: Pohjanmaan Maahanmuuttokeskus, Coxa, Virtuaalikirjasto, Kiinteistösaakeyhtiö Eila (tytäryhtiö), Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området – FSKC, Hyvinvointiyhtiö Hyvil Oy, Kuntien Tiera, Sarastia, Suomen Lähilaboratorio Oy, Maakuntien tilakeskus ja DigiFinland.

Lisäksi omistajaohjausjaosto raportoi jatkuvasti aluehallitukselle tytä- ja osakkuusyhteisöjen toiminnasta toimittamalla jaoston pöytäkirjat hallitukselle.

Liite 1 sisältää koosteen hyvinvointialueen omistussuhteista ja osakeomistuksista.

1 Omistajaohjauksen periaatteet

Aluevaltuusto on hyväksynyt omistajaohjauksen periaatteet ja ohjeen kokouksessaan 16.12.2022. Omistajaohjausjaosto pyrkii noudattamaan näitä periaatteita aktiivisesti työssään.

Kolme pääperiaatetta ovat seuraavat:

a) Omistaminen ja suhde markkinoihin

- Omistaminen ei ole itsetarkoitus, vaan sillä pitää olla toiminnalliset tai liiketaloudelliset perusteet.
- Hyvinvointialueen kokonaisuus otetaan huomioon omistamiseen liittyvissä päätöksissä.
- Yhtiömuotoista toimintatapaa hyödynnetään, kun toiminta ja tuotettavat palvelut on tarkoituksenmukaista ja taloudellista hoitaa erillisessä osakeyhtiössä.
- Lähtökohtaisesti hyvinvointialue ei laajenna yhtiömuotoista toimintaansa toimialoille, joilla on toimivat markkinat.
- Yritystoimintaa tulee harjoittaa osana hyvinvointialueen kokonaisuutta siten, että turvataan tasapuoliset kilpailunedellytykset eli kilpailun neutraalisuus julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välillä.
- Hyvinvointialueen ja yhtiöiden väliset sopimukset sekä muut oikeustoimet tehdään markkinaehtoisesti.
- Hyvinvointialue on aktiivinen, selkeä ja johdonmukainen omistaja.
- Hyvinvointialue seuraa yhtiöomistustensa toiminnan kehittymistä ja asemaa osana hyvinvointialuekonsernia ja tekee aktiivisesti omistajapoliittisia ratkaisuja.
- Samankaltaista toimintaa ei harjoiteta useissa eri yhtiöissä.
- Omien yhtiöiden välille ei rakenneta keskinäisiä omistussuhteita.
- Hyvinvointialue osallistuu rahoitusvastuun kantamiseen omistuksensa suhteessa.
- Hyvinvointialue osallistuu säätiöiden perustamiseen tai hallintoon vain erityistapauksissa.
- Hyvinvointialue on valmis luopumaan yhtiön omistuksesta.

b) Hyvinvointialue on vaativa ja vastuullinen omistaja

- Yhtiölle tai perustettavalle yhtiölle asetetaan selkeät ja mitattavat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet.
- Hyvinvointialue sijoittaa uutta pääomaa yhtiöihin vain liiketoiminnan kehittämiseen tai laajentamiseen.
- Hyvinvointialueen yhtiöissä toiminnan tulosta ja kannattavuutta verrataan toimialan yhtiöiden vastaaviin lukuihin.

c) Hyvinvointialue on vastuullinen ja eettinen omistaja

- Hyvinvointialue on omistajana sitoutunut yhtiöidensä kautta harjoittamaan vastuullista ja kestävästä kehitystä tukevaa liiketoimintaa.

Omistajaohjausjaoston kokouksessa 2.12.2025 (§ 98) hyväksyttiin ehdotus päivitetyiksi omistajaohjauksen periaatteiksi ja omistajaohjauksen ohjeeksi. Aluehallitus ja aluevaltuusto ottavat kantaa ehdotukseen vuoden 2026 alussa. Pohjanmaan hyvinvointialueen omistajaohjauksen periaatteet ja ohjeet -asiakirjan on tarkoitus tulla voimaan 1.5.2026.

2 Toiminnallisten tavoitteiden seuranta koskeva raportointi

Omistajaohjausjaosto on kokouksessaan 12.2.2025 (§ 14) vahvistanut merkittävälle yhtiöille toiminnalliset tavoitteet vuodeksi 2025. Omistajaohjausjaosto päätti, että vuonna 2025 sovelletaan samoja tavoitteita kuin vuonna 2024, koska yhtiöt jatkoivat vuonna 2025 hyvinvointialueen syksyllä 2024 määäämiä säästötoimia.

Pohjanmaan hyvinvointialue omistaa ainoastaan yhden tytäryhtiön, kiinteistösaakeyhtiö Eilan. Yhtiölle ei asetettu erityisiä toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita vuodeksi 2025.

Omistajaohjausjaosto on asettanut merkittäviksi luokitelluille yhtiöille seuraavat tavoitteet vuodeksi 2025:

- Toimintaa hoidetaan taloudellisesti kestävin perustein, palvelutuotanto on laadukasta ja kustannustehokasta ja yhtiö selviytyy hyvin verrattuna vastaavien palveluiden hintoihin markkinoilla.
- Yhtiöt toteuttavat säästövaatimukset, jotka Pohjanmaan hyvinvointialue on asettanut vuodelle 2025 omistajaohjausjaoston päätöksen 12.6.2024 (§ 48) mukaisesti.
- Siltä osin kuin yhtiöt tuottavat palveluja hyvinvointialueelle, ne osallistuvat aktiivisesti hyvinvointialueen toiminta- ja palveluverkoston uudelleenjärjestelyyn yhtiön asiantuntemuksella ja uusiin ratkaisuihin joustavasti suhtautuen.
- Kukin yhtiö toteuttaa vuoropuhelussa hyvinvointialueen kanssa sopimuskokonaisuuksien läpikäynnin, jossa pyritään yhteistyössä uusiin teknisiin ratkaisuihin sekä kustannustehokkaampiin ratkaisuihin ja malleihin.
- Omistajaohjausjaosto korostaa olevan tärkeää, että yhtiöt käyvät riittävästi vuoropuhelua hyvinvointialueen kanssa jaoston nimeämien yhdyshenkilöiden välityksellä.
- Yhtiöt toimittavat neljännesvuosittain raportin yhtiön toiminnasta ja talousarvion toteutumisesta. Raportissa on tuotava esiin ne mahdolliset riskit, joita yhtiö toiminnassaan näkee, sekä toiminnan kehittämistavoitteet, niin että hyvinvointialueelle voidaan jatkossakin tuottaa kustannustehokkaasti palveluita.

- Alihankkijoita käyttävät yhtiöt kehittävät vuoden 2025 aikana edelleen raportointia siitä, miten sopimuksen mukaista läpilaskutusta seurataan ja miten mahdollisia hinnankorotuksia seurataan ja valvotaan siten, että ne eivät rasita loppukäyttäjää, toisin sanoen hyvinvointialuetta. Hankkeiden ja yksittäisten toimeksiantojen osalta omistajaohjausjaosto pyytää alkuperäisen talousarvion tarkempaa ja aktiivisempaa seurantaa ja raportointia asianomaisen yhtiön yhdyshenkilölle hyvinvointialueella.

Jaosto kehotti osakkuusyhtiöitä varmistamaan, että yhtiöiden omistajaohjauksessa (ownership corporate governance) noudatetaan vähintään nykyistä in-house-yhtiöiden omistajavaikuttamista koskevaa säännöstöä. Se voi merkitä muun muassa osakassopimusten tarkistamista ja/tai käyttöönottoa tai muita vastaavia omistusjärjestelyjä.

Merkittävät yhtiöt ovat raportoineet kausien 1–3, 1–6 ja 1–9 neljännesvuosiraporteissaan toiminnastaan, taloudestaan, riskinarvioinnista sekä toiminnan suurista muutoksista. Liite 2 sisältää koosteen neljännesvuosiraporteista.

3 Tytär- ja osakkuusyhteisöjen sopimushallinta

Pohjanmaan hyvinvointialue käyttää Cloudia-sopimushallintajärjestelmää omistajaohjaukseen liittyvien sopimusten hallintaan. Järjestelmien kautta varmistetaan myös sopimus- ja muutoshallinta.

Aluehallitus vahvisti 19.2.2024 Pohjanmaan hyvinvointialueen sopimushallinnan ohjeen. Ohjeessa määritellään sopimusprosessien kulku ja annetaan toimintaohjeita muun muassa sopimusten riskiarvion tekemisestä, valmistelusta, valvonnasta, yhteistoiminnasta, tiedonkulusta, raportoinnista ja vastuuhenkilöistä. In-house-yhtiöille nimetään omat sopimuksen vastuuhenkilöt, jotka pitävät aktiivisesti yhteyttä yhtiöihin. Samoin varmistetaan, että yhtiöissä on myös nimetty sopimuksista vastaavat henkilöt.

Sidosyksikköjen kanssa tehdään useimmiten yhteistyössä puitesopimus/pääsopimus, jonka alaisuuteen tehdään erillisiä palvelusopimuksia taikka toimeksiantosopimuksia.

Palvelukuvausten ja palvelutasojen määrittelyn kautta voidaan ohjata palvelujen tuotantoa siten, että se parhaiten vastaa hyvinvointialueen tarpeita.

Sopimuksessa sovitaan yhteistoiminnasta ja reklamaatioprosessista, raportoinnista, vastuuhenkilön roolista ym. Palvelukuvauksista tehdään mahdollisimman yksilöityjä ja määritellään vastuunjakotaulukko, joka jalkautetaan niihin yksikköihin, joita toiminta koskee. Vuosittain sovittujen yhteistyökokousten kautta voidaan varmistaa, että sopimuksessa määritetyt prosessit ja mallit ovat toteutuneet. Mahdollisuus antaa palautetta ja tehdä reklamaatio ovat tärkeitä keinoja varmistaa, että mahdolliset virhetilanteet dokumentoidaan ja korjataan.

4 Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelma

Sidosyksiköiden palveluja käytetään vuosittain runsaalla 100 miljoonaa eurolla. Ostovolyymit merkittävistä yhtiöistä vuonna 2025 käyvät tarkemmin ilmi liitteestä xx.

Aluevaltuusto hyväksyi 12.6.2023 (§ 39) tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman vuosiksi 2023–2026. Hyvinvointialueen toimintaympäristö- ja megatrendianalyysissä tunnistettiin tulevaisuuden uhkaksi muun muassa tehottomat in-house-yhtiöt. Sen vuoksi in-house-yhtiöiden kustannustehokkuuteen on kiinnitettävä enemmän huomiota. Tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelmassa mainitaan yhtenä konkreettisenä toimenpiteenä ostopalvelujen vähentäminen in-house-yhtiöiltä.

Aluevaltuusto hyväksyi 22.4.2024 (§ 21) uuden tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman vuosille 2025 ja 2026. Ohjelman konkreettisiin toimenpiteisiin sisältyy lisäsäästövaatimuksia hyvinvointialueen in-house-yhtiöille seuraavasti: vuonna 2025 1 miljoona euroa ja vuonna 2026 1 miljoona euroa. Säästötoimet suunnataan pääasiassa niihin in-house-yhtiöihin, jotka omistajaohjausjaosto on määritellyt merkittäviksi yhtiöiksi. Omistajaohjausjaosto hyväksyi 12.6.2024 (§ 48) hyvinvointialueen in-house-yhtiöiden vuosien 2025 ja 2026 säästövaatimusten jakautumisen. Päätöstä täydennettiin 26.8.2025 hyvinvointialueen in-house-yhtiöihin kohdistuvalla 3 690 000 euron lisäsäästövaatimuksella vuonna 2026.

Aluehallitus päätti 17.3.2025 (§ 54), että hyvinvointialue jatkaa siivous- ja ruokapalvelujen ostamista kolmelta nykyiseltä in-house-yhtiöltä ja että se yhteistyössä yhtiöiden kanssa etsii vastaavan säästöpotentiaalin, joka olisi arvion mukaan saavutettu kilpailuttamisen avulla. Aluehallitus päätti samalla asettaa enemmän säästövaatimuksia ruoka- ja siivouspalveluja tarjoaville yhtiöille vuosille 2026 ja 2027. Vuosien 2025, 2026 ja 2027 aiempien sopeuttamispäätösten lisäksi hallitus päätti 15.9.2025 (§ 162), että lisäsopeuttamistoimet vuonna 2026 ovat välttämättömiä rahoituksen vähenemisen vuoksi. Aluehallitus ottaa kesällä 2026 kantaa yhtiöiden toteuttamiin ruoka- ja siivouspalvelujen säästötoimiin.

Hyvinvointialueen merkittäviin in-house-yhtiöihin kohdistuu säästövaatimuksia yhteensä 1 000 000 euroa vuonna 2025 sekä koko kaudelle 2023–2026 (2023–2027 ruoka- ja siivouspalveluita tarjoaville yhtiöille) seuraavasti:

- 2M-IT: 260 000 euroa vuonna 2025; 2 970 000 euroa vuosina 2023–2026
- TT Botnia: 50 000 euroa vuonna 2025; 350 000 euroa vuosina 2023–2026
- Provina: 30 000 euroa vuonna 2025; 260 000 euroa vuosina 2023–2026
- Mico Botnia: 10 000 euroa vuonna 2025; 50 000 euroa vuosina 2023–2026

- Fimlab laboratoriot: 250 000 euroa vuonna 2025; 1 000 000 euroa vuosina 2023–2026
- Selkämeren terveys: 60 000 euroa vuonna 2025; 220 000 euroa vuosina 2023–2026
- TeeSe Botnia: 225 000 euroa vuonna 2025; 5 727 680 euroa vuosina 2023–2027
- Alerte: 60 000 euroa vuonna 2025; 1 125 480 euroa vuosina 2023–2027
- Stöd Botnia Tuki: 55 000 euroa vuonna 2025; 1 586 840 euroa vuosina 2023–2027.

Omistajaohjausjaosto on ohjeistanut ja seurannut aktiivisesti 22.11.2023 alkaen kyseisten yhtiöiden säästötoimien toteutusta ja kustannuskehitystä, jotta yhtiöiltä ostettavien palvelujen kustannuksia saadaan vähennettyä. Omistajaohjausjaosto on painottanut, että säästövaatimukset tulee täyttää ensisijaisesti in-house-yhtiöiden toimintaa tehostamalla ja aktiivisessa vuorovaikutuksessa yhtiöiden hyvinvointialueelle nimeämien koordinoijien kanssa. Säästöjen tulee olla pitkäaikaisia ja kestäviä, eivätkä ne saa vaarantaa hyvinvointialueen toimintaa. Yhtiöiden esittämien toimenpiteiden tulee olla realistisia tehostamistoimenpiteitä, jotka vähentävät hyvinvointialueen vuosikustannuksia pienempien suoritushintojen, yksikköhintojen tai vastaavan hinnanlaskun muodossa nykyiseen talousarvioon verrattuna. Yhtiöiden tulee yhdessä omistajaohjausjaoston nimeämien koordinoijien kanssa sopia, miten säästötavoitteiden toteutumista seurataan siten, että säästöä todella syntyy hyvinvointialueen vahvistettuun talousarvioon nähden. Yhtiöiden tulee ilmoittaa välittömästi, jos on olemassa vaara, että säästövaatimusta ei voida toteuttaa. Omistajaohjausjaosto on vuoden 2025 seurannassa todennut, että yhtiöillä on ollut haasteita säästövaatimusten saavuttamisessa.

5 Omistajaohjausjaoston muut havainnot ja jaoston työn jatko

Uusi toimikausi alkoi 1.6.2025, ja hallitus nimitti 9.6.2025 (§ 116) uuden omistajaohjausjaoston. Omistajaohjausjaosto on pitänyt toimintavuonna 2025 yhteensä 7 kokousta, joista 3 on pidetty nykyisen jaoston kanssa.

Omistajaohjausjaosto nimesi kokouksessaan 12.2.2025 (§ 12) hyvinvointialueen edustajat yhtiökokouksiin ja ohjeisti yhtiökokouksissa 2025 hyvinvointialuetta edustavia henkilöitä. Taulukkoa yhtiökokousten ja osakaskokousten edustajista sekä yhtiöitä koskevista yhteyshenkilöistä ja sijaisista vuodeksi 2025 päivitettiin 15.4.2025 (§ 30). Jaosto on seurannut yhtiöiden vuoden 2024 tilinpäätöksiä yhtiökokousasiakirjojen kautta.

Vuoden aikana on keskitytty tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman säästötoimien toimeenpanoon. Työ jatkuu myös vuosina 2026 ja 2027.

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut hankintalain muutosta hallitusohjelman linjausten pohjalta. Hallitusohjelman mukaan sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusosuus (10 %). Ehdotetun 10 prosentin vähimmäisomistusosuuden vaatimuksen johdosta myös omistajaohjauksen tulisi aktiivisesti pohtia, mistä yhtiöistä palveluja jatkossa hankitaan. Syksyllä 2025 hallitus päätti omistajaohjausjaoston esityksestä ostaa Varsinais-Suomen hyvinvointialueelta 6 000 osaketta 918 780 euron kauppahinnalla. Investointisuunnitelmassa on varattu 600 000 euroa vuodelle 2026 ja 300 000 euroa vuodelle 2027 muita osakeostoja varten.

Omistajaohjausjaosto kytkee vuoden 2026 vuosiraportin vahvistettuihin tavoitteisiin, säästötoimenpiteisiin, jotka toteutetaan vuonna 2026 tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelman puitteissa sekä päätökseen ruoka- ja siivouspalvelujen järjestämisestä jatkossa.

Liitteet

Liite 1 Hyvinvointialueen omistussuhteet ja osakeomistukset sekä hankinnat 2025

Liite 2 Kooste hyvinvointialueen merkittävien in-house-yhtiöiden vuoden 2024 neljännesvuosiraporteista